

HERINNERINGEN

UIT ONS

KERKELIJK LEVEN

VAN 1854

TOT 1932

SAMENGESTELD DOOR
A. VAN DER SPEK

— OUDERLING DER —
GEREFORMEERDE KERK
— TE ZEGWAART —

Electr. Boek- en Handelsdrukkerij
C. v. SCHUPPEN - ZOETERMEER

Bb 109

HERINNERINGEN

UIT ONS

KERKELIJK LEVEN

VAN 1854

TOT 1932

SAMENGESTELD DOOR
A. VAN DER SPEK
OUDERLING DER
GEREFORMEERDE KERK
TE ZEGWAART.

VOORWOORD.

Zegwaart, October 1933.

Waarde Broeders en Zusters.

Toen de Gereformeerde Kerk van Zegwaart voor het laatst in het oude kerkgebouw heeft vergaderd, is op een herdenkingsavond dit opstel door mij gelezen. Daarna is door verschillende broeders en zusters gevraagd, dit aan de vergetelheid te ontrukken. Natuurlijk niet om de belangrjkheid van dit opstel, maar omdat het wel nuttig kan zijn, dat het tegenwoordige geslacht weet, wat onze voorouders op kerkelijk terrein hebben beleefd.

Ik had de historie laten spreken tot het jaar 1900. Nu was de heer H. Nieuwenhuizen zoo welwillend om dit opstel wat aan te vullen vanaf 1900 tot 1932. Van den voorzitter der bouwcommissie van ons nieuw kerkgebouw, de heer J. M. Boon, kreeg ik toestemming om zijn rede, die hij uitsprak bij de ingebruikneming van de nieuwe kerk, hierbij te voegen.

Daarom dacht het mij goed, dit opstel nu te noemen : „Herinneringen uit het kerkelijk leven van de Gereformeerde Kerk te Zegwaart c.a. vanaf 1854 tot 6 Juli 1932", d.i. de datum van de ingebruikname van onze nieuwe kerk aan de Stationsstraat.

A. v. d. SPEK.

HERINNERINGEN.

Bij het verlaten van het gebouw in Lage Einde is het navolgende door mij uitgesproken :

Gemeente,

Het is voor mij een aangename taak, om u thans iets mede te deelen uit de historie van ons kerkelijk leven.

Immers, de gedachten vermenigvuldigen zich, als we ons goed indenken, dat het nu de laatste maal is, dat we als gemeente in dit gebouw vergaderd zijn.

Zal het Evangelie, dat ons in dit gebouw verkondigd is, voor ons ten eeuwigen zegen of ten eeuwigen vloek zijn? Dat is voor u en mij de groote levensvraag. Dat 't juist voor mij in bijzondere mate een aangrijpende ure is, zullen de meesten van u niet beseffen, en daarom wil ik dit vooraf even duidelijk maken. Mijn vrouw en ik zijn in het jaar 1878 in dit kerkgebouw gedoopt en hebben in 1900 hier ook gelijk belijdenis des geloofs afgelegd. In October 1903 is in dit gebouw ons huwelijk voltrokken. Ons negental kinderen is in dit gebouw gedoopt, en ook door vier is reeds belijdenis des geloofs afgelegd. Vanaf onze jeugd hebben we 90 % van de diensten bijgewoond.

Maar . . . het meest ontroerend is, dat onze ouders, mijn vader als ouderling, en vader Veldhuyzen als diaken, vanaf 1867 tot 1890 met nog enkele anderen de pilaren zijn geweest van de zwakke gemeente alhier. Laten we dan bedenken, dat die nu reeds jaren zijn in de triumpherende kerk hierboven, waar alle tranen van de oogen zijn afgewischt. Geve dan de Heere, dat het voor ons allen een aansporing zijn mag, om onze voorgangers te herdenken en hun geloof na te volgen.

Veel van wat hier volgt is door mij overgenomen uit een vlugschrift, dat reeds vroeger door onzen voorganger

P. Koster is samengesteld, al was het dan onder pseudoniem.

Ook heb ik gesnuffeld in ons kerkelijk archief en de verdere gebeurtenissen heb ik zelf beleefd of zijn me in m'n kinderjaren verteld.

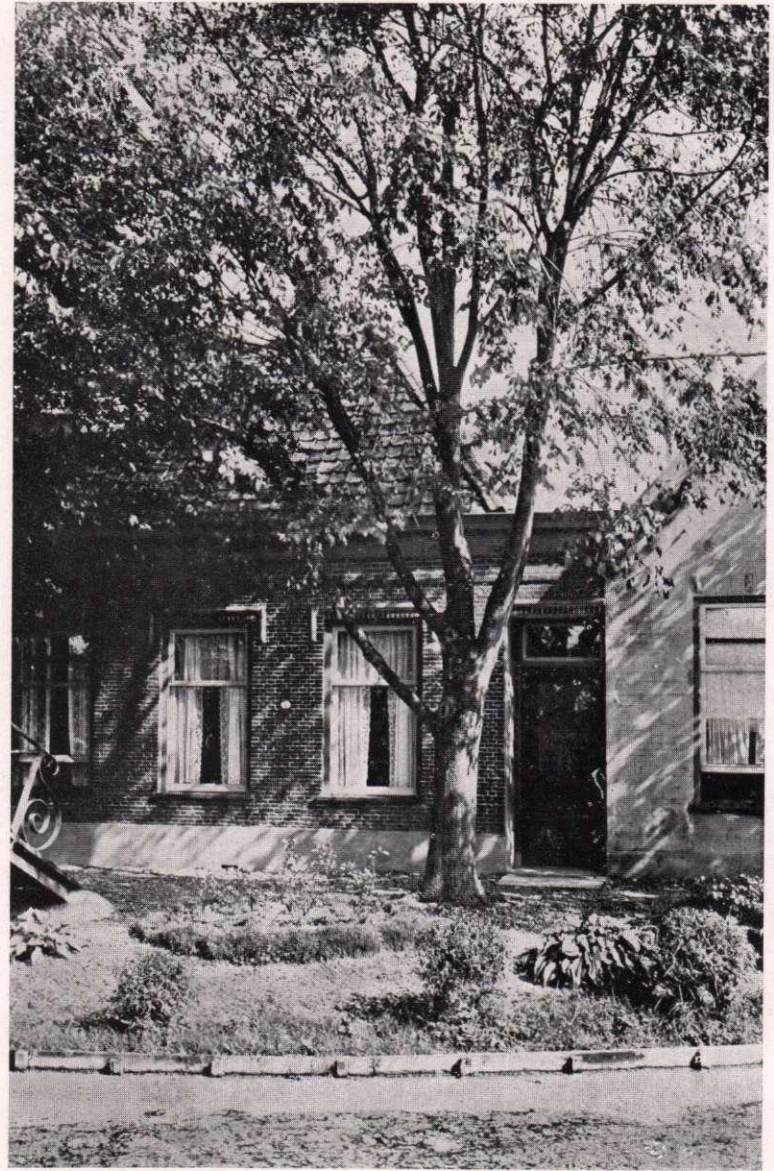
In 1 Samuel 3 staat zoo kernachtig geschreven: „En het Woord des Heeren was schaarsch in die dagen.”

Wie nu de geschiedenissen kent van kerkelijk Nederland uit de vorige eeuw zal toestemmen, dat dit woord ook toen in ons land volkomen van toepassing was.

Zoo was het ook in 1854 te Zoetermeer-Zegwaard. Het was een zeer klein hoopje, dat langzaam iets grooter is geworden. Hiertoe werkte niet weinig mee, dat in Z.-Z. en omstreken geen enkele dominee in de Ned.-Herv. Kerk gevonden werd, die de waarheid naar de Schriften verkondigde. Ongeveer 80 jaren achtereen had men hier een predikant van de Groninger richting. En wat ook zeer zeldzaam zal gebeurd zijn, 32 jaar stond hier de vader en toen nog 46 jaar de zoon.

Wanneer men waarheid in de Herv. Kerk wilde hooren, moest men vier uur loopen, en natuurlijk was dat voor de meesten ondoenlijk. In Z.-Z. wilde men van de afgescheidenen niets weten, en men had door het optreden van Ds. van Dijke eenigermate een uitweg gevonden. Hij trad dan op in een gewoon huis in de Vlamingstraat, op het erf waar thans broeder J. v. d. Berg woont.

Ook enkelen zochten voedsel onder de prediking van Ds. Ledeboer te Benthuizen. Doch 't was ook maar eenigermate, want Ds. van Dijke had vele gemeenten te dienen, en kwam hoogstens één Zondag per jaar. Alles was even ongeregeld, en voornamelijk de bediening der sacramenten liep geheel in de war. Toen ontstond hierover al spoedig ontevredenheid, wijl een kind, dat al bijna een jaar oud was, en waarvoor de ouders reeds menigmaal den doop aangevraagd hadden, nog altijd ongedoopt was, omdat Ds. van Dijke nog geen gelegenheid had gehad om te Z.-Z. te komen. Doch wat gebeurd? De vader van dit kind ontmoette bij zekere gelegenheid Ds. C. van den Oever, van Rotterdam. Deze was vroeger schipper geweest, maar had zich opgewerkt tot dominee. Zijn vijanden noemden hem dan ook altijd „schipper

HUIS IN DE VLAMINGSTRAAT.

Kees". Hij vertelde alles aan Ds. v. d. Oever, en deze wilde graag in het troebele water visschen. Hij bood aan het kind te komen doopen, en de vader nam het aanbod aan. Zijn doel was om een Gereformeerde Kerk onder 't Kruis te stichten.

Op den daartoe bepaalden tijd verscheen Ds. van den Oever, doopte het kind (zonder kerkeraad) en preekte. Hij vertelde toen ook wat minder aangenaams van Ds. van Dijke, en nog dienzelfden avond scheidde het clubje te Z.-Z. zich van Ds. van Dijke af en voegde zich bij Ds. van den Oever.

Deze kwam enkele malen, totdat ook van hem weer minder goede dingen ter oore kwamen.

Nu besloot men ook aan Ds. v. d. Oever te schrijven, dat hij niet meer behoefde te komen, en dat ze zich als leden bij de afgescheiden gemeente te Leiden hadden laten inschrijven. De afstand naar Leiden is echter $2\frac{1}{2}$ uur gaans. Men kon dus ook daar niet geregeld ter kerke gaan. Dien-tengevolge begon men nu zelf geregeld godsdienstoefeningen te houden. Slechts enkelen hadden zich bij de afgescheidenen gevoegd, maar men was nu in elk geval in een geordenden en kerkelijken weg.

De namen van die eerstelingen zijn :

J. van Kempen en echtgen.

J. van Os.

Maria Groenheyde.

Gijsbert Dieteweg en echtgen.

Adriana Sjardijn.

Corn. Benschop en echtgen.

Gedurende de wintermaanden werd er des Zondags een preek gelezen in een daartoe gehuurde woning in de Vlamingstraat. Eenmaal is het gebeurd, dat er, behalve de broeder die las, slechts één andere tegenwoordig was.

In de week liet men nu en dan predikanten uit den omtrek optreden. Bij zulke gelegenheden was het lokaal geheel vol, de kosten waren gering, wijl de Herv. boeren toen nog wel paard en rijtuig wilden geven om een afgescheiden dominee te halen en weer terug te brengen. De collecte bedroeg altijd wel zooveel, dat men een vergoeding voor het preeken kon geven. Daar is het een keer gebeurd, dat op zekeren avond Ds. op 't Holt, van Katwijk aan Zee, verwacht werd, die

ruim drie uur ver moest komen rijden. Het weer was zeer ongunstig. De sneeuw lag een halve meter hoog, tengevolge waarvan geen der boeren durfde te rijden. Wat nu te doen? Eenigen meenden, dat men het maar moest afzeggen en een bode bericht laten brengen, dat hij niet komen moest. Doch broeder J. van Os was daarmee niet tevreden. „Neen”, zeide hij, „dat moeten we niet doen, maar wij moeten hem per rijtuig, dat hij zelf gehuurd heeft maar laten komen.” „En de groote onkosten, wie betaalt dat?” „Daar moeten we onzen God voor laten zorgen”, was het antwoord. De leeraar kwam, en preekte voor een veel kleiner getal dan gewoonlijk. — En de collecte? — Deze bedroeg juist f 8.— meer dan anders. En f 8.— moest betaald worden voor het gehuurde rijtuig, zoodat men juist genoeg had. Duidelijk zag men hierin Gods hand, en toen men bij één der broeders aan huis gekomen, over deze wonderlijke dingen sprak, ging men niet uiteen, zonder God daarvoor te danken, nadat men uit volle borst gezongen had :

Hij maakte, Hij die heerlijk is,

Zijn wond'ren een gedachtenis,

Hij is barmhartig en genadig.

Hij gaf hun, die Hem vreezen, spijs,

En Zijnen grooten Naam ten prijs,

Gedenkt Hij Zijns Verbonds gestadig.

Toen nu 't jaar 1862 aankwam, werd aan den Kerkeraad van Leiden het verzoek gericht, om te Z.-Z. een zelfstandige gemeente te mogen worden. De Kerkeraad bracht dit verzoek op de classis met het gevolg, dat in 1862 alhier een christelijke afgescheiden gemeente werd gesticht. In het oudste boek van ons archief is een lidmatenlijst, waar voorin te lezen staat :

„Deze gemeente is gevormd den 29sten April 1862 door den Weled. Heer Robol, Leeraar te Leiden, en den Weled. Heer Weijenberg, leeraar te Alphen, en bevestigd door den Weled. Heer Ds. Robol, den 29sten Mei 1862.”

Er was toen een ouderling J. van Kempen, en een diaken J. van Os.

De leden waren, behalve de negen die ik al genoemd heb,
Willem van Hijzeldoorn, van Berkel

(ingeschreven te Rotterdam).

Antonie Batenburg, eveneens van Rotterdam.

Krijn Vogelaar, van Berkel, met 8 kinderen.

Jacoba Havenaar, Wed. van D. van Hijzeldoorn.

Corn. van Gent en echtgen.

Jan Schouten en echtgen.

P. Koorevaar en echtgen.

Dirk Groeneveld.

Dus met de kinderen mee 29.

Waarschijnlijk moest men toen, als men zich van de Hervormde Kerk wilde afscheiden, onderstaande verklaring teekenen :

„De ondergeteekende leden van de christel. afgescheiden gemeente te Zegwaard, en dewelken wenschen tot die kerk-gemeente te behooren, verklaren, dat zij zich sedert eenigen tijd van de bestaande Herv. Kerk hebben afgescheiden en zich tot een gemeente hebben verbonden.”

Daarna moest er een verzoek gericht worden aan Z. M. den Koning, hetwelk aldus luidde :

Aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, Groot Hertog van Luxemburg, enz.

Sire,

Geven met verschuldigten eerbied te kennen de ondergeteekenden, Jan Kempen, ouderling, en J. van Os, diaken, uitmakende de kerkeraad der christelijke afgescheiden gemeente te Zegwaard, dat sinds eenigen tijd een aantal personen in deze plaats zich van de bestaande Herv. Kerk hebben afgescheiden en zich tot een gemeente hebben verbonden.

Sire, de bij de Koninklijke besluiten van den 5en Juli 1836 en van den 9den Januari 1841 verleende vrijheid aan te nemen, was voor velen een conscientie bezwaar.

Doch Uwer Majesteits besluit van den 17den Oct. 1852 mogen de adressanten beschouwen als niet conscientie bezwarende erkenning van de gezindheid der christelijke afgescheidenen; en het is op grond van dat besluit, dat de

adressanten de vrijheid nemen, zich tot uwe Majesteit te wenden met het eerbiedig verzoek dat het Uwe Majesteit moge behagen hen als een christelijke afgescheiden gemeente te erkennen.

Zij nemen de vrijheid hierbij te kennen te geven, dat zij tot hunne reglementen en kerkelijke organisatie der gemeente opgeven de formulieren van eenheid der Ger. Kerk, zijnde de 37 artikelen des geloofs, de Heidelbergsche Catechismus en de 5 artikelen tegen de Remonstranten, terwijl de gemeente wordt bestuurd naar de kerkorde van Dordrecht van den jare 1619 en het reglement van de erkende christelijke afgescheiden gemeente te Rijnsburg, wordt als het hunne aangenomen, en over te leggen het certificaat van het hoofd van het plaatselijk bestuur hunner woonplaats betreffende de vereischte geschiktheid van hun kerkgebouw.

't Welk doende Uwer Majesteits getrouwe onderdanen,

JAN v. KEMPEN, ouderling.
J. v. OS, diaken.

Zegwaard, Mei 1862.

Antwoord van den Koning.

16 Juni 1862.

Wij Willem III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groothertog van Luxemburg, enz. enz.

Op de voordracht van onzen minister voor de zaken der Hervormde eeredienst enz. van den 13 Juni 1862 no. 15 omtrent adressen van J. van Kempen c.a., inwonende te Zegwaard, provincie Zuid-Holland, strekkende om te worden toegelaten als een christelijke afgescheiden gemeente te Zegwaard.

Gezien het zesde hoofdstuk der Grondwet — de wet van 10 Sept. 1853 (Staatsblad no. 102) mitsgaders de koninklijke besluiten van den 5den Juli 1836 (Staatsblad no. 42), 9 Jan. 1841 (Staatsblad no. 21) en 17 October 1852 (Staatsblad no. 184).

In aanmerking nemende, dat er geen redenen bestaan welke de verzochte toelating verhinderen.

Hebben goedgevonden en verstaan :

Art. I.

Toelating te verleenen tot het bestaan te Zegwaart, provincie Zuid-Holland, van een christelijke afgescheiden gemeente, bestuurd volgens de bepalingen van het reglement der christelijke afgescheiden gemeente te Rijnsburg.

Art. II.

Deze gemeente zal haar openbare eeredienst uitoefenen in het gebouw, staande aan de Dorpsstraat te Zegwaart, genoteerd no. 42.

Art. III.

De voornoemde christel. afgescheiden gemeente, onderworpen aan deze wettelijke bepalingen en verordeningen van het openbaar gezag, welke met betrekking tot alle andere kerkgenootschappen in dit rijk, in het algemeen thans bestaan of in het vervolg mochten worden vastgesteld.

Het Loo, 16 Juni 1862.

De minister voor de zaken der Herv. eeredienst,
(w.g.) J. A. JOLLES.

Vanaf dienzelfden tijd kwam men nu geregeld in dat gehuurde lokaal bijeen. Nu het echter een afgescheiden gemeente was geworden, bleven alle Hervormden, de één voor, de ander na, terug en, wat nog erger was, velen toonden nu op allerlei wijze hun vijandschap.

Dat die eenvoudigen wel Gereformeerde voelhorens hadden, blijkt duidelijk, als ik u medeel dat direct onderstaand formulier is opgesteld en door den Kerkeraad onder teekend :

„Wij ondergeteekenden, ouderling en diaken der chr. afgescheiden gemeente te Zegwaart en Zoetermeer, verklaren oprecht in goede conscientie voor den Heere, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat alle artikelen en stukken der leer in de 37 artikelen des geloofs, in de Heidelbergsche

catechismus en in de 5 artikelen tegen de Remonstranten, opgesteld en goedgekeurd op de synode van 1618 en 1619 te Dordrecht begrepen, in alles met Gods Woord overeenkomen. Beloven derhalve dat wij voornoemde leer naar vereischte van ons ambt getrouw zullen voorstaan en handhaven op straffe dat wij hiertegen doende, van onzen dienst zullen afgezet worden.”

Het kleine getal werd grooter, voornamelijk door hen, die van buiten af inkwamen, en bovendien door de leden van Berkel en Rodenrijs. Het huisje waarin men samenkwam, werd te klein en men zag uit naar wat anders. Maar..... 't waren geen rijken en geen edelen. Zooals bijna alle afgescheidenen waren ook zij arm.

In April 1862 kwam een flink huis met grooten tuin te koop aan 't einde van het dorp. De eigenaar wilde er af zijn en bood het daarom voor f 1800.— te koop aan. Dit kwam den diaken J. van Os ter oore. Hij ging naar de andere broeders en stelde voor dit huis te koopen, doch dezen haalden de schouders op, schudden het hoofd en zeiden : „Van Os, ge lijkt wel dwaas. Wij kunnen met ons allen nog zooveel stuivers niet bijeen brengen.” „Wel mogelijk”, antwoordde van Os, „maar toch geloof ik vast, dat dit huis voor ons bestemd is. Ik wil in elk geval eens met den eigenaar spreken en als het goed is, wil ik pogingen aanwenden om geld te krijgen.”

De toestemming kreeg van Os, hoewel men ongeloovig lachte en sprak : „Het is toch onmogelijk, maar..... ga uw gang.”

Van Os ging op 'n Maandagmorgen in April 1862 naar den eigenaar en vroeg hem, of dat huis voor die genoemde som te koop was. „Zeker”, was het antwoord, „voor f 1800.— is het te koop, want ik wil er af. En zoudt gij dat dan willen koopen ?” „Jawel”, zei van Os, „als ik er tenminste geld voor kan krijgen. En hoe lang houdt ge uw woord ?” „Acht dagen”, was het antwoord. „Tot a.s. Maandag namiddag 12 uur.”

Dit vond van Os goed. Overal waar hij maar meende aan geld geholpen te kunnen worden, ging hij heen en beproefde het, maar overal stootte hij het hoofd en elke poging leed

schipbreuk. Intusschen was het reeds Zaterdagavond geworden en van Os had nog geen geld, en wist ook niet, vanwaar het komen zou.

„Wel van Os, hebben wij u niet gezegd, dat er niets van komen zou?” zeiden de broeders, toen zij dit vernamen. „En ik houd toch nog vol, dat dit huis het onze zal worden”, antwoordde van Os, „de Heere zal er wel voor zorgen.”

Den Zondagavond na de godsdienstoefening bleef men eenigen tijd bijeen en onder meer werd er ook gesproken over het geloof van v. Os, doch zoo, dat men hem bijna belachelijk maakte. Er werd gezongen en bij het heengaan door van Os gebeden, en in dat gebed werd ook het huis niet vergeten, maar van den Heere afgesmeekt, dat Hij de middelen wilde verschaffen om het hun te geven.

Sommigen waren hierdoor ontstemd, wijl zij dit eenvoudig „drijven” noemden, anderen hadden medelijden met van Os, omdat zij zoo goed als zeker meenden, dat hij beschaamd zou worden.

's Maandagsmorgens kwam een vrouw uit den kring bij van Os en vroeg hem: „Wel buurman, hebt ge al geld?” „Neen”, antwoordde hij, „nog niet.” „En waar is nu uw geloof”, zoo ging zij voort te vragen. „Dat is nog ongeschokt”, hernam van Os. „De God van Elia leeft nog.” „Dat geloof ik ook”, sprak de vrouw weer, „maar meen nu toch niet dat de raven u geld zullen brengen; zij brachten Elia ook geen geld.” „Neen”, zei van Os, „maar zij brachten Elia toch wat hij noodig had en zij zouden ook mij kunnen brengen wat ik noodig heb.” Met een spottenden trek om de lippen ging de vrouw heen.

Anderhalf uur later, 't was half elf, kwam de postbode met een brief bij van Os. Hij opende dien en las:

Vrijenban, April 1862.

Vriend van Os,

Ik heb gehoord, dat ge geld noodig hebt, om een huis te koopen, teneinde daarin godsdienstoefening te houden. Als ik wel ingelicht ben, hebt ge hiervoor noodig f 1800.— Ik

ben bereid u dat geld te geven tegen kleinen interest, en ge kunt daarover beschikken, al was het dadelijk. Moet ge echter meer hebben, dan kunt ge ook meer krijgen.

Uw vriend

VAN WOERDEN.

Tranen van blijdschap en dankbaarheid werden toen door van Os geschreid. En na God gedankt te hebben voor deze wondervolle uitkomst, spoedde hij zich naar den eigenaar van het huis om te zeggen, dat hij het huis koopen zou. Al dadelijk bemerkte van Os, dat de eigenaar niet zoo heel vriendelijk was. Nadat hij den brief had ingezien, gaf hij dien van Os weer terug en zeide: „Die brief is toch geen geld, en ik wil geld hebben.” „Maar die brief is toch evengoed als geld, mijnheer”, zei van Os. „Wel mogelijk, dat dit zoo is voor u”, hernam de ander, „maar voor mij is dat niet zoo, want die mijnheer van Woerden is mij geheel onbekend; daarom springt de koop dus af.” „Maar mijnheer”, hernam van Os, „'t is toch nog geen twaalf uur, en ge zoudt tot dat uur uw woord houden.” „Nu ja, dat zal ik ook doen, maar ge kunt vóór 12 uur toch niet meer naar Vrijenban gaan?” „Neen”, zei van Os, „maar dat is niet noodig. Nu ik dezen brief maar heb, kan ik hier wel geholpen worden. En als ik nu vóór 12 uur een bewijs van v. Alphen uit de Rokkeveen kan toonen, dat hij voor de som van f 1800.— borg spreekt, is het u dan goed?” — Van Alphen was alhier bekend als goed gefortuneerd en was een zwager van v. Woerden. — „O ja”, sprak daarom de eigenaar, „dan is alles in orde.” (Want een borgstelling van v. Alphen dorst hij niet te weigeren.) „Maar denk om 12 uur, want zoodra de klok geslagen heeft, neem ik mijn woord terug.”

En waarom was nu de verkoper zoo tegenstribbelend geworden? Wel, gedurende den tijd van onderhandeling was men te weten gekomen, dat v. Os waarschijnlijk dit huis wilde koopen om er een „afgescheiden kerk” van te maken. En nu had men uit vijandschap tegen de afgescheidenen er een som van f 2100.— voor geboden, opdat dit plan toch maar verijdeld zou worden.

Van Os had nog geen auto of fiets, dus moest lopen naar van Alphen. In 't kort deelde hij deze de geschiedenis mee en verzocht hem, of hij ook borg wilde spreken voor die som. Direct was deze bereid en schreef den volgenden brief:

Mijnheer!

Ik heb het briefje, door van Woerden te Vrijenban aan van Os verzonden, gelezen. Hierop kunt ge, hoewel van Woerden u onbekend is, gerust ingaan. Ik spreek daarvoor borg. Mocht ge vandaag nog geld willen hebben, dan zal ik er voor zorgen, dat het u ter hand gesteld wordt.

Hoogachtend,

VAN ALPHEN.

Van Os ging nu met dit briefje naar den eigenaar van het huis, en deze was hiermee tevreden. De koop werd gesloten en toen van Os wegging, sloeg de klok 12 uur. Dat van Os ook nu den Heere dankte, behoeft zeker niet gezegd te worden, en dat zijn vrienden, die met zijn geloof eigenlijk wat gelachen hadden, nu beschaamd waren, begrijpt men evenzeer. Nu erkenden allen: „Dit is van den Heere geschied.”

Binnen weinige weken was nu een gedeelte van het huis uitgebroken en tot kerkgebouwtje ingericht. Intusschen was de vijandschap zoo groot geworden, dat, toen men voor 't eerst vergaderen zou, de kerkgangers met steenen en vuil gegooid werden. Een der broeders woonde in het gehucht „Den Hoorn”. De eerste weken werd hij elken Zondag begeleid door bewoners van Den Hoorn tot aan het begin van het dorp. De één had een harmonica, een ander een mondorgel, en weer een ander een stuk blik, waarop getrommeld werd, en zoo werd hij op de Schinkel geleid door een joelende menigte en onderwijl met steenen en vuil gegooid. Toen er voor 't eerst in dat huis vergaderd werd, stonden twee vrouwen scheldend en vloekend bij den ingang. „De heele boel moest in brand vliegen”, zei de een. „Neeen”, hernam de ander, „maar allen die er heengaan, ~~moesten~~ door den bliksem gedood worden!”

Noch het een noch het ander geschiedde; maar niemand onder ons kan denken wat er wél gebeurde. Eén van die vrouwen is door den Heere in 't hart gegrepen en krachtadig tot God bekeerd, en is toen een sieraad dezer kleine gemeente geworden en is nu reeds jaren in de triumpheerende kerk hierboven.

Langzaam ging de gemeente vooruit. De eerste Kerke-raadsvergadering is gehouden 7 Juli 1862, dus juist 70 jaar geleden. En 12 Juli 1862 ontving broeder J. van Os f 2000.—, dus meer dan het huis gekost had.

De notulen van deze vergadering luiden aldus:

„Is begonnen met gebed en psalmgezang door den ouderling. Gezongen Psalm 25 : 2.

Art. I. De leden zijn tegenwoordig.

Art. II. Is nagezien de ontvangen gelden en in orde bevonden.

Art. III. De vergadering eindigt, niets meer te behandelen zijnde, met Psalmgezang en gedankt door v. Os.

(w.g.) J. VAN KEMPEN, ouderling.

(w.g.) J. VAN OS, diaken.”

De tweede kerke-raadsvergadering is gehouden 18 Aug. 1862.

„Is begonnen met psalmgezang en gebed, door den ouderling J. van Kempen, en gezongen Psalm 25 : 2.

Art. I. De leden zijn tegenwoordig.

Art. II. De notulen der vorige vergadering zijn gelezen, goedgekeurd en geteekend.

Art. III. Geen zaken te behandelen.

Art. IV. De vergadering wordt gesloten, niets meer te behandelen zijnde, door J. van Os, en gezongen Psalm 25 : 2.”

Van de 13 kerke-raadsvergaderingen die in 1862 gehouden zijn, zijn er 9 met Psalm 25 : 2 begonnen.

Dat het in die dagen de tijd was van de hooggeroemde liberale verdraagzaamheid, blijkt uit het navolgende:

Diaken J. van Os had een kind te doopen, een zeer gewoon verschijnsel dus, maar zijn liberale patroon moest zich echter met dit geval bemoeien. De week daarvoor sprak hij hem aan en zei: „Wel Jan, Zondag je kindje doopen?”

„Zoo de Heere wil, ja baas”, was zijn antwoord. „En zal dit dan in de afgescheiden kerk gebeuren?” „Jawel baas.” „Nu, dan spreken we zoo af: Zondag laat jij je kindje doopen en Maandagmorgen vind je je gereedschapsbak buiten de deur, want dan wil ik je zelfs in de werkplaats niet meer toelaten!” — Van Os liet z'n kindje Zondags doopen, maar 's Maandagsmorgens vond hij de gereedschapsbak niét buiten de deur, en de baas heeft zich dien heelen dag schuil gehouden. De goddeloozen kunnen ook nog niet doen wat ze willen.

Op 23 Maart 1863 is er een vaste oefenaar gekomen: broeder Stadt, die een salaris genoot van f 1.— per week. Hij heeft hier maar circa een half jaar gearbeid. Ook beproefde men in 1863 een tweeden diaken te benoemen en bij stemming daarvan, waren er 5 voor en 4 tegen; 1 lid was afwezig, zoodat men daartoe nog niet overging.

Zeer langzaam ging de gemeente iets vooruit. In Aug. 1865 is toen de eerste leeraar beroepen, candidaat J. P. van der Maas, op een tractement van f 400.— per jaar, vrij wonen en vrije belasting.

Op 17 Mei 1866 is mijn schoonvader Veldhuyzen als diaken gekozen.

't Is piëteit tegenover mijn vader, dat ik u het navolgende meedeel: Mijn vader werd in 1828 in de omstreken van Delft geboren. Zijn vader ging in 1836 te Delft met de scheiding mee. Na afloop van de samenkomst op de Voldersgracht te Delft stond er een joelende, scheldende menigte met steenen te gooien. Als kind van 8 jaren aan de hand van zijn vader loopende, kreeg hij ook een steen tegen het hoofd en vond het als 8-jarige jongen een groot voorrecht „om Jezus' wil” ook mishandeld te worden. — Op 26-jarigen leeftijd kwam hij tot het volle bewustzijn, dat Jezus ook zijn Zaligmaker was. Toen hij op ruim 30-jarigen leeftijd te Zegwaart kwam wonen, bracht hij helaas geen vruchten voort zijns bekeering waardig, want, al was 't met kloppend hart, hij had voor een tijd de tegenwoordige wereld lief gekregen. — Op 'n Zondag in Juni 1866 is 't ook in dat leven gebleken, dat de trouwe Herder Zijn verloren schapen weer opzoekt. Hij zou toch ook eens die afgescheiden dominee gaan hooren.

Maar..... die preek was juist een dagvaarding voor hem. De tekst van dien morgen was Amos 4 : 12 b : „Schik u, o Israël, om uwen God te ontmoeten.” Met een gebroken hart en verslagen geest kwam hij thuis en moest schuld belijden voor den Heere. Diezelfde week vroeg hij om als lid der afgescheiden kerk te worden toegelaten. 1 Januari 1867 werd hij reeds tot ouderling gekozen, welk ambt hij tot zijn dood, November 1890, heeft vervuld.

Op 19 Juli 1866 besloot de Kerkeraad met algemeene stemmen om aan de classis Delft steun te vragen in het blad „de Bazuin” om bijdragen voor een nieuw kerkgebouw.

Dat er toen reeds eenige kracht uitging van de tot openbaring gekomen zijnde kerk blijkt ons uit de notulen van 19 April 1866. De praeses stelt voor, en wordt met algemeene stemmen aangenomen, een adres in te dienen aan het gemeentebestuur alhier, om te verzoeken afschaffen van de kermis.

Ook blijkt het, dat de politiek in die dagen hun volle belangstelling had. Op diezelfde vergadering is althans aan den leeraar opgedragen een felicitatiebrief te richten aan den Hoogwelgeboren Heer O. Baron van Wassenaar van Catwijk bij gelegenheid zijner benoeming als lid der Provinciale Staten.

Ds. van der Maas woonde destijds in het voorste gedeelte der pastorie, en het achterste was ingericht voor kerk.

In October 1866 heeft de classis Delft besloten om het verzoek van Zegwaart om geld in te zamelen voor het bouwen van een nieuwe kerk, toegestaan.

In 1867 werd er op een open ruimte een nieuw kerkgebouw geplaatst, terwijl het oude weer geheel werd ingericht als pastorie.

In den voorgevel der kerk leest men in den gedenksteen : „De eerste steen gelegd door Cornelis Veldhuyzen. — Hoe lieflijk zijn uw woningen o Heere der Heirscharen.”

Reeds in April 1867 vertrok Ds. v. d. Maas naar Nijkerk. In de vacature was spoedig voorzien, want in October 1867 was alhier Ds. Lampen van Herwijnen, die ook weer na twee jaren gearbeid te hebben, naar Sleeuwijk vertrok. Zoodra de predikant kwam, moest hij gaan collecteeren in andere

plaatsen. Er bestaat nog een oud boekje, waarin de namen van verschillende gevers staan opgeteekend, w.o. ook Baron van Wassenaar en Mr. G. Groen van Prinsterer.

In 't jaar 1869 is er op de synode te Middelburg een vereeniging geweest van de gemeente onder 't kruis en de christelijke afgescheiden gemeente. Vanaf dien tijd noemt men die vereenigde kerkgroepen Chr. Geref. Kerk.

Voor die vereeniging hadden de afgescheidenen van de regering de verzekering gekregen, dat ze in de staatsfeer den naam gereformeerd met een bijvoeging mochten dragen; hebben ze nagedacht over den naam dien zij zouden aannemen. Zij waren overtuigd, dat ze historisch en confessioneel de voortzetting waren van de oude gereformeerde kerk en stelden er prijs op, dien naam „gereformeerd” in hun titel op te nemen. Maar ze waren niet eenstemmig, hoe die naam precies moest luiden. Om zich „Gereformeerde Kerk” te noemen, welken naam de Gemeenten onder het Kruis hadden aangenomen, kon met het oog op het hervormd of gereformeerd kerkgenootschap niet worden toegelaten. Daarom werden door de provinciale synode allerlei namen voorgesteld: Christelijk Afgescheiden Gereformeerd, Vrije Gereformeerde Kerk, Hersteld Gereformeerde Kerk, Vrije Oud-Gereformeerde Kerk, enz. enz. Op de synode zelve werd door den professor der Theologische School voorgesteld, dat de vereenigde kerk den naam Christelijk Reform. Kerk zou dragen. Na een breedvoerige bespreking werd hiertoe met 28 van de 38 stemmen besloten. Het ligt voor de hand, dat de naam Chr. Geref. eenmaal door de synode van Middelburg, mede in verband met den zegen door God in 1869 aan Zijn uitgeleide kerk gegeven en in verband met den strijd, dien zij had te strijden, geliefd werd, en dat ook later, toen over de eenheid met de Dol. Kerken gesproken werd, velen begeerden dien naam te behouden. Bovenal was 't hun ook toen al om den naam gereformeerd te doen.

Ook hier is men met die vereeniging meegegaan, zoodat de naam hier ook is geworden Chr. Geref. Kerk te Zegwaart.

In 1872 is beroepen candidaat Kuiper, op een salaris van

KERKGEBOUW AAN HET LAGE EINDE.

f 600.— per jaar en vrij wonen. Deze was wat men noemt een kanselredenaar. De kerk stroomde steeds vol.

Toen is het echter gebeurd, vermoedelijk in 1873, dat was dan bij het herdenken van het 60-jarig bestaan van Nederlandsch onafhankelijkheid, dat er hier Oranjefeest was. Ds. Kuiper liet illumineeren aan de pastorie en zat voor het open raam naar de feestelijkheden te kijken; het gevolg was, dat alle bijloopers niet meer in de kerk kwamen.

Dat Ds. Kuiper hier in 't begin aller sympathie genoot, blijkt wel hieruit, dat zijn salaris van f 600.— op f 700.— werd gebracht, en tevens ook uit de notulen van 30 December 1873, art. 5: „In de vergadering is besloten dat vanaf 1 Januari 1874 de Kerkeraad op kosten der gemeente zal gaan lezen „De Wekstem”. Dat was een kerkelijk weekblad en werd ontvangen bij den leeraar, dan naar C. van der Spek, en dan naar C. J. Veldhuyzen, vervolgens J. van Os, die het weer bij den leeraar terugbracht, en ook nog dat genoemde leden onder de godsdienst oefeningen zullen genieten een stukje vuur (dus een warme stoof) in de wintermaanden, ook dien, die de gemeente uit liefde dient als voorzanger (dat was broeder H. Luiten), wat het vuur aangaat, doch niet dat van „De Wekstem”. Dat dit besluit wel belangrijk is, zal u straks duidelijk worden.

Ds. Kuiper is in 1875 vertrokken naar Amersfoort.

6 Maart 1877 kwam alhier Ds. Miedema van Sexbierum. Er stond tot 't jaar 1877 op het kerkplein een schuur, zoodat er een poort was naast de pastorie, die toegang verschafte tot het kerkgebouw. Dat gebouw was zoo bouwvallig geworden, dat de Kerkeraad besloot om voor den leeraar een loods te bouwen voor turf en hout achter de kerk en met broeder C. van der Spek in overleg te treden, de schuur aan hem te verkoopen en dan te verplaatsen op zijn erf, om alzoo een vrij kerkplein te krijgen. De leeraar heeft hier zeer kort gearbeid en is in September 1878 vertrokken naar Murmerwoude. Onder diens arbeid zijn er veel onaangename kwesties geweest. De leeraar was wat men noemt nogal ontevreden. Er is toen ook een kerkeradsvergadering geweest, die nogal lang duurde, want..... bij het uitgaan zei een der broeders: „Kijk eens, de zon komt op.” De latere voorganger P. Koster,

een echte humorist, zei dan ook: „Dat kan niet beter, een murmureerende dominee vertrok naar Murmerwoude.”

Toen is het ook gebeurd, dat er een dominee beroepen is, die, toen hij het beroep had, hier een Zondag preekte. Dat beviel toen zóó slecht, dat de meeste leden bij C. v. d. Spek kwamen om te zeggen: „Als hij hier komt, zie je mij nooit meer in de kerk.” Mijn vader moest dat appeltje schillen. Die ging steeds om advies bij Ds. Doorn in Den Haag en die kon geen ander advies geven dan: „Wel van der Spek, ga naar hem toe of schrijf een brief; zeg hoe de toestand is en vraag hem of hij alsjeblijft wil bedanken.” Dat is dan ook gebeurd op verzoek van v. d. Spek.

Er is toen een tijd van treurigen achteruitgang geweest, ook op financiëel gebied.

In April besprak men op den Kerkeraad den toestand van een armen broeder. Men besloot f 1.50 per week ondersteuning te geven. Maar de diaken van Os zei: „Ja broeders, dat kunnen we nu wel besluiten, maar er is niets in kas.” Toen heeft men van Os opgedragen om liefdegiften aan de huizen in te zamelen, om zoo het besluit toch ten uitvoer te kunnen brengen. Dat juist die bewuste arme een sieraad der gemeente was, zal u straks blijken.

Op 5 November 1878 besloot men aan de classis te verzoeken, om in alle kerken te laten collecteeren voor Zegwaarts arme kerk. De classis besloot om een verzoek te richten aan de provinciale synode om een circulaire te mogen zenden aan alle kerken, met het verzoek om te collecteeren in alle gemeenten van ons land. Ds. van der Valk, die als consulent voor Zegwaart was benoemd, nam op zich, als het zou worden toegestaan, om voor de circulaire te zorgen. Op 6 Februari 1879 adviseert de classis om de pastorie maar te verhuren en dat zij de boeken van administratie ter inzage van de classis zal geven, hetwelk toen door den consulent op advies van de classis is geschied. Op 10 Juli 1879 deelt de classis mede, dat Zegwaart van al de vijf classes elk f 20.— zou krijgen voor schulddelging.

In het begin 1880 was men in kennis gekomen met een oefenaar: J. G. Looman, te Medemblik. De Kerkeraad be-

sloot hem te vragen, om hier te komen arbeiden, op de volgende voorwaarden :

- 1e. vrije overtocht voor u, de uwen en het uwe ;
- 2e. vrije woning ;
- 3e. dat de tuin, bij de pastorie behoorend, door ons ten uwen voordeele bearbeid zal worden, dewijl gij voor het overige u onbepaald aan de leiding en zorgen des Heeren overgevend, zou afwachten wat de Heere doen zal.

Op deze gronden roepen wij met alle ernst u toe : „Broeder, kom over en help ons. Gord u aan in de mogendheid des Heeren Heeren en Hij, die het verheerlijkt hoofd Zijner duur gekochte gemeente is, brenge u en de uwen in welstand tot ons. Hij schrage en ondersteune u uit Sion. Hij make uwen weg voorspoedig en gebruike u als middel in Zijn hand om de vervallen muren van Jeruzalem alhier te bouwen.” En... in Mei 1880 is Looman op die voorwaarden, onderteekend door C. v. d. Spek, J. van Os en C. J. Veldhuyzen, alhier gekomen, dus zonder salaris.

Toen hij hier geregeld zijn arbeid verrichtte, heeft men f 6.— per week als salaris uitbetaald.

Dat de financiële toestand treurig was, blijkt ook uit het volgende kerkeradsbesluit :

In 1880 is op den kerkeraad met meerderheid van stemmen besloten om „De Wekstem”, die tot heden toe op kosten der gemeente werd gelezen, af te schaffen, en ook, dat de kerkeraad voortaan geen vuur, dus geen warme stoof, meer zou genieten bij de openbare godsdienstoefening, want dat kon niet meer betaald worden. Een collecte in alle kerken van die classis bracht toen te zamen f 299.59 op.

Laat ik even van al die financiële misère afstappen, om u het volgende mee te deelen :

Hier vlak naast dit gebouw stonden twee kleine huisjes. Eén werd verhuurd voor 90 cent per week en het andere voor 60 cent per week. In dat huisje van 60 cent per week lag een broeder voor de poort der eeuwigheid. Mijn vader en enkele anderen moesten bij hem komen. Die arme naar de wereld ging sterven, maar eerst sprak hij : „Broeders, zingen jullie eens wat, en terwijl jullie zingen, ga ik naar huis.” „En wat moeten we dan zingen?”

vroegen de broeders. „Wel, Psalm 89 : 8, en dan ga ik onderwijl naar huis.” Vol ontroering werd dat schoone lied gezongen. En toen ze zongen „Wij steken 't hoofd omhoog”, toen trachtte de stervende nog even 't hoofd op te lichten, maar..... 't hoofd zakte omlaag..... en hij was thuis. Ontroerend en heerlijk. Een stulpje bewoond voor 60 cent per week. De heilige engelen staan aan de sponde en brengen de ziel, zooals onze catechismus zegt, van stonde aan naar die plaats waar het zoo heerlijk is, als 't nooit in 's menschen hart is opgekomen, wat God bereid heeft dien, die Hem liefhebben, om daar het gezang voort te zetten, begeleid door de citerspelen, spelend op hun citers en zingend het gezang van Mozes en het lied des Lams, waarvoor zeker ook die vrome zal hebben doorgezongen : „Door u, door u alleen om 't eeuwig welbehagen.”

Nog steeds ging het financiëel achteruit. Die oude arme broeder kreeg voortaan 50 cent per week ondersteuning. Meer kon men niet bij elkaar krijgen.

Op 30 Mei 1881 besloot men opnieuw den nood bekend te maken en dringend hulp te verzoeken. Er was namelijk een tekort van f 428.51. Opnieuw werd er voor het arme Zegwaart gecollecteerd, maar het tekort groeide steeds. Op 16 Februari was het f 503.54. In November 1882 schijnt de toestand hopeloos. Er kwam een commissie uit de classis te Zegwaart om nogmaals onderzoek te doen naar den toestand der gemeente. De commissie bestond uit Ds. Wisse, Ds. Doorn en ouderling Hijne.

Het ledental was al kleiner geworden en de draagkracht al geringer. Er werd over gesproken de gemeente maar op te heffen en dan zouden de leden van Zegwaart te Leiden of Delft en die van Berkel te Delft worden ingeschreven.

De zeer merkwaardige vergadering is gehouden. Eén der leden van de classiscommissie werd in de oude consistoriekamer een stoel aangeboden ; hij ging zitten en zakte door den vloer ; toen maakte hij de opmerking : „Dat ik wegzak is niet erg, als de gemeente maar blijft bestaan.”

Het onderzoek begon. Er waren toen 15 mansleden, 25 vrouwsleden en 70 kinderen, te zamen dus 110. Het tekort was ruim f 700.—. De uitslag was, dat men op die ver-

gadering besloot, nog niet tot opheffing der gemeente over te gaan, maar integendeel krachtige pogingen aan te wenden om de gemeente er bovenop te helpen. Men ging uiteen, verblijd zijnde over de broederlijke eenheid, die zich in de vergadering openbaarde.

En..... toen is aan dien bewusten armen broeder, die 50 cent per week ondersteuning kreeg, gevraagd te danken. En uit mijn kinderjaren weet ik nog, dat er steeds gesproken werd over dat ontroerend dank- en smeekebed van dien naar de wereld zoo armen broeder, zóó, dat allen diep onder den indruk naar huis gingen. Dat gebed is verhoord, en de opleving is spoedig daarna gekomen.

30 November 1882 was de heer Looman vertrokken naar Abbenbroek. Nu moest voorloopig steeds een preek gelezen worden, en mijn vader was destijds de eenige, die dat werk moest doen. Ik herinner me nog zeer goed, dat er 30 of 40 menschen ter kerk waren. Onze voorzanger, broeder Luiten, kwam wel eens te laat. Vader stond dan voor de lessenaar, keek de kerk eens rond, zag dat Luiten er nog niet was en zei dan altijd:

„Laat ons dit godsdienstig samenzijn aanvangen met het zingen van Psalm 25 vers 2.” Hij gaf dan een wenk aan de dochters van Benschop om te beginnen en de dienst ving aan. Met vreeselijke pijn (hij had een maagkwaal) stond hij dikwijls voor de lessenaar. Eens was het zoo erg, dat hij thuis kwam en zei: „Nu kan ik niet meer. Kinderen, ga Veldhuyzen even roepen.” Toen deze kwam, zei hij: „Veldhuyzen, ik kan niet meer; jij moet vanavond lezen.” „Dat nooit”, was het antwoord, „want ik heb het nog nooit gedaan.” „Dan sluit je de kerk maar, doch het is voor jouw verantwoording.” Veldhuyzen ging bezwaard naar huis, maar 's avonds las hij toch, en alles verliep in goede orde.

In dien tijd is de pastorie verhuurd voor f 2.50 per week en daarna nog korten tijd voor f 3.50.

In Sept. 1885 was er op de classis over gesproken, om elke maand een dominee uit de classis te laten komen, dan zou Zegwaart de reiskosten betalen en een kleinigheid voor

sigaren. In 1887 kwam men in aanraking met broeder Koster, die destijds zendeling onder de Joden was voor de Chr. Ger. Kerk en woonachtig te Leeuwarden. Als hij hier als voorganger zou beroepen worden, beloofden de leden, die te Berkel woonden, hun volle medewerking, doch onder voorwaarden, dat wanneer hij kwam, hij dan om den anderen Zondag te Berkel zou optreden en ook daar de catechisaties zou houden. Broeder Koster is benoemd geworden op een tractement van f 600.—, waarvan Berkel f 300.— zou betalen. De eene week sprak broeder Koster in dit kerkgebouw en de andere week in Berkel in..... een koestal.

Op 'n Maandagmorgen in October 1887 liep broeder Koster alhier op het perron, nadat hij hier 's Zondags was opgetreden. Twee menschen zagen hem nieuwsgierig aan. De een zei toen: „Die mijnheer zal hier in de afgescheiden gemeente komen, maar — het zal niet lang duren of het heele zaakje zal teniet gaan; en dat kerkje in 't Laageind zal nu wel spoedig een graanpakhuis van Veldhuyzen worden.” Dien profetenmantel pasten echter die menschen niet.

Oefenaar Koster is in 1887 gekomen, en langzaam is alles weer vooruitgegaan.

In April 1888 is broeder Koster afgevaardigd om op kosten der gemeente naar Amsterdam te gaan, om daar op een conferentie met afgevaardigden van de doleerende kerken vóór de vereeniging te stemmen. Er was vanaf 1869 een reglement voor de Chr. Ger. Kerk, hetwelk niet volkomen overeenkwam met de Ger. Kerkregeering. In September 1889 nam men een besluit: Mocht het blijken, dat het reglement van 1869 een struikelblok was voor vereeniging met de Ned. Ger. Kerken of andere Ger. Kerken, dan wordt het zoo spoedig mogelijk uit den weg geruimd.” — Uit de notulen blijkt duidelijk, dat allen verlangden naar ineensmelting met de in dien tijd ontstane doleerende kerken.

In November 1890 is mijn vader overleden, en ik weet nog zeer goed, dat hij het toen wel jammer vond, dat hij de ineensmelting niet zou beleven.

Nog klinkt mij in de ooren (hij leed hevige pijnen): „Straks ga ik naar die plaats, waar niemand meer zal zeggen

„ik ben ziek" en waar alle tranen van de oogen worden afgewischt."

Den eersten Zondag na zijn sterven, toen dat ook in de samenkomst der gemeente werd herdacht, zei onze voorganger P. Koster: „'t Is mij niet duidelijk, hoe die ledige plaats in de ouderlingenbank zal worden ingenomen."

In 1892 kwam de vereeniging tot stand en van toen af was de naam „De Gereformeerde Kerk van Zegwaart c.a." Een doleantie is hier ter plaatse niet geweest. In de vacature in de Ned. Herv. Kerk in 1887 is er wel over gesproken om een dominee te beroepen, die in doleantie was of zou gaan. Toen echter Ds. Bootsma kwam, is daar niets van gekomen. Er waren slechts twee gezinnen, van broeder E. H. Chardon en J. Kalisvaart, die als doleerenden in 1892 alhier zijn ingeschreven.

Voor de plaatselijke gemeente alhier kwam er, wat ledental betreft, ook weer een onaangenamen tijd. In Berkel was wèl een doleantie, en toen de vereeniging in 1892 tot stand was gekomen, gingen de Berkelsche leden tot die Gemeente over en was ook aldaar een Geref. Kerk.

In ons vaderland was in 1892 een kleine groep niet met de vereeniging meegegaan en bestond als Chr. Ger. Kerk vanaf 1892.

Een paar jaar later kreeg onze voorganger een beroep van de stad Groningen om aldaar als predikant in de Chr. Geref. Kerk bevestigd te worden, wat natuurlijk voor een oefenaar heel verleidelijk was. Maar er volgde een onvoorwaardelijk bedanken.

In 1898 begon men er over te spreken, of de tijd niet gekomen was, om over te gaan tot het beroepen van een predikant. Circa een jaar daarna kwam deze zaak op de classicale vergadering. De voorzitter, Ds. Sikkel, sprak er zijn hartelijke blijdschap over uit, maar zei terstond: „Er moet voor onzen broeder Koster worden gezorgd, dat hij een ander arbeidsveld krijgt." Einde 1899 is deze vertrokken naar Appelscha (Friesland), na dus 12 jaar met veel zegen alhier te hebben gearbeid.

De eerste predikant was Ds. L. van Loon, die op 27 Jan. 1901 hier zijn intree deed. Daar de gemeente 25 jaar herderloos was geweest, stond deze eerste predikant op nog jeugdigen leeftijd voor velerlei moeilijkheden. Er waren verschillende opvattingen in de gemeente, waaruit bleek, dat de reformatie nog niet in alle deelen had doorgewerkt. We noemen slechts de opvatting van de Avondmaalsviering, de Doopspractijk, aftreding van Kerkeraadsliden e.d. Daarbij kwam nog, dat de gemeente samengegroeid was uit verschillende groepen met onderscheidene opvattingen en dat de strijd tusschen Geref. en Chr. Geref., A en B, Kampen of Amsterdam, telkens weer opkwam. Niet zoozeer in den gewonen sleurgang van het leven, doch wel vaak bij het beoordeelen van preek en predikant en bij de verkiezing van ambtsdragers. Deze zoo eenvoudige, bescheiden en beminde leeraar zag op den duur vrucht van zijn werk, wjl er langzamerhand meer eenheid van gevoelen in de gemeente kwam, al was het voor hem hier wel eens „zaaien met tranen" Hoe hij bemind en geacht werd, kwam ondubbelzinnig uit bij zijn heengaan op 25 Maart 1906, toen hij een beroep naar Koudekerke meende te moeten opvolgen.

In zijn plaats werd beroepen (en die roeping werd aanvaard) Ds. J. H. Broek Roelofs, die op 25 November 1906 zich aan de gemeente verbond. Ook deze was candidaat en door de gemeente uit een tweetal gekozen met de kleinst mogelijke meerderheid, hetwelk voor hem een der argumenten werd van aanvaarding van het beroep, wjl daaruit de bijzondere leiding Gods mocht worden opgemerkt. Deze predikant, de leerling van de V.U., kon zich er schertsend ook nog op beroemen „Baviaan" te zijn, wjl hij ook de colleges van Prof. Bavinck had gevolgd.

Deze geheel andere persoonlijkheid dan zijn voorganger, die vooral uitmuntte in korte, wijsgeerig doordrenkte preeken, heeft vooral door het catechetisch onderwijs de gemeente gebouwd. Zijn verblijf alhier duurde slechts tot 29 Augustus 1909, toen hij naar Schildwolde vertrok.

Ds. F. C. Meyster nam nu de herderstaf op. Niet lang duurde de vacature. Reeds op 3 April 1910 deed deze jonge,

begaafde prediker zijn intrede. Als student reeds bekend als vaardig spreker, ja begaafd redenaar, wist hij de gemeente steeds te boeien. Er was wel meerdere eenheid gekomen, doch bij elke vacature kwamen de oude symptomen van verschil in „ligging” weer sterker aan den dag. De Kerkeraad had het meestal dan niet gemakkelijk. Was eenmaal „de teerling geworpen”, dan kwamen de gemoederen weer tot rust. Zoo ook na Ds. Meyster's komst. Hij paarde een opgeruimd gemoed, zich uitend vaak in den gullen lach, aan den stemmigen ernst, die den dienaar des Woords vooral op den kansel kenmerkt en siert. Zelf een predikantszoon, gehuwd met een predikantsdochter, werd de traditie van het voorgeslacht gehandhaafd en verscheen Ds. Meyster in toga op den kansel. Het mocht eerst wat vreemd schijnen, „ongelukken” werden er niet door veroorzaakt en men mocht die „deftigheid” toch wel.

Met Ds. Meyster ging het steeds bergopwaarts. Zijn naam als kanselredenaar werd al meer bekend. Het was „opgaan en blinken”. Of het ook nog eens „verzinken” zou worden, lag verborgen in de toekomst.

En het waren niet alleen schoone stijlblommen, die hij te pronk zette. Integendeel maakte hij van zijn „tekst” behoorlijk werk en zijn groote literairische kennis, alsmede zijn degelijke studie van het Hebreeuwsch, kwamen de gemeente in de bediening des Woords ten goede. Na mooie beroepingskansen (in Utrecht stond hij naast Alkmaar op het tweetal) werd hij te Rotterdam beroepen en vertrok om ruimer arbeidsveld dan Zegwaard te betreden, op 27 Augustus 1912.

Thans kwam er een vacature, die wat langer duurde dan de gemeente gewoon was, hetgeen niet bevorderlijk was voor de eenheid. De „oude” verschillen waren vrijwel verdwenen, slechts bij enkelen leefden ze voort, doch publiek werden ze niet meer genoemd. Toch kwam er een nieuw punt van onderling meeningsverschil op. Er waren er namelijk die meenden, dat de gemeente nu groot genoeg was om niet een kandidaat, doch een gevestigd dienaar te kunnen beroepen.

En alzoo geschiedde. Op 9 November 1913 deed Ds. R. Sybrandy, overgekomen uit Lopik, zijn intrede. Ziende

op zijn voorganger, nam hij met eenige vreeze de herderstaf op, biddend „om wijsheid”. Ook hij arbeidde hier met trouw en toewijding, met de gaven hem geschonken, al was het kanselwerk op wat eenvoudiger voet geschoeid dan dat van zijn „beroemden” voorganger. Toch is hij ook menigmaal voor velen tot zegen geweest. Uitbreiding der gemeente was oorzaak, dat in zijn periode, die op 24 Mei 1920 eindigde, een gaanderij in de kerk moest worden gebouwd. Zelfs gingen toen reeds stemmen op voor een geheel nieuw kerkgebouw, waarvan in deze periode van den oorlog en na-oorlog niets kon komen.

Een geheel andere figuur was zijn opvolger Ds. G. van Duinen (thans legerpredikant in Indië en met verlof hier te lande). Anderhalf jaar had de vacature geduurd. Menig beroep was tevergeefs uitgebracht, totdat eindelijk op 27 November 1921 de Gemeente weer een eigen herder en leeraar mocht hebben. De vurige, ernstige prediking van Ds. van Duinen sloeg in. Het was een geheel „eigen” methode. Vooral van de exegese maakte hij veel werk en helder en nieuw licht ging telkens op over menige plaats uit de Heilige Schrift. Beeldenrijk en aanschouwelijk van voorzetting waren zijn preeken altijd interessant, pakkend, meeslepend. Ook de catechisaties werden met vrucht en met belangstelling bezocht. Hij had er den slag van het opkomend geslacht te boeien. Noode zag de Gemeente hem op 11 Mei 1924 naar Schiedam vertrekken.

Bijna twee jaar later, op 17 Januari 1926, kwam hier Ds. H. Versluys, als kandidaat beroepen. Nog steeds arbeidde hij hier en mag daarbij groote waardeering vinden, om de gave van verstand en hart, hem geschonken, en de buitengewoone trouw, waarmede hij zijn dienstwerk verricht.

Al deze predikanten hebben, ieder op eigen wijze, de Gemeente gesticht. Ook ieder had iets in de preekmethode, waarin hij van de anderen verschilde. Stond bij Ds. v. Loon de „voortgaande reformatie” in het centrum, Ds. Broek Roelofs bepaalde de gemeente bijzonder bij de „schatten van het Verbond”, al werden deze „schatten in aarden vaten gedragen”. Ds. Meyster bepaalde zijn gehoor geregeld ook bij

de keerzijden, waardoor zijn woord vaak een meer duidelijk waarschuwend karakter droeg. Dat er alleen in Christus zaligheid te verkrijgen is, mocht het thema van Ds. Sybrandy heeten, terwijl Ds. van Duinen de practijk der Godzaligheid meer naar voren bracht. En de tegenwoordige dienaar laat niet af de gemeente te bepalen bij de heerlijke beteekenis en daarbij de zware verantwoordelijkheid van het feit, dat de Gemeente heet en is en moet zijn een gemeente van Jezus Christus.

Alles verschillende openbaringen van dezelfde Goddelijke Waarheid.

Tijdens Ds. Versluys werd het aloude kerkgebouw te klein, veel te klein, en onder zijn leiding konden maatregelen getroffen worden voor den bouw van een geheel nieuwe kerk, waarvan de bijzonderheden elders in dit geschrift gemeld staan. Verheugend is het te mogen constateeren, dat de eenheid in de gemeente steeds meer zichtbaar werd en bijzonder bij den kerkbouw aan het licht kwam.

Moge de Koning der Kerk allen arbeid, ook dien van het Gereformeerd Vereenigingsleven, dat in den loop der jaren zich steeds uitbreidde, met Zijn zegen bedauwen, door Woord en Gebed de harten regeeren, tot zaligheid der zielen en tot glorie van Zijn Heiligen Naam.

Toen Ds. Versluys hier enkele jaren was, gingen er steeds meer stemmen op om een nieuwe kerk te bouwen, die op 6 Juli 1932 in gebruik is genomen.

Geve de Heere, dat de vruchten van deze herinnering uit het verleden voor u en voor mij zij, dat we onze voorgangers gedenken, hun geloof navolgen, het gebed vermenigvuldigen en geve Hij dat deze planting Zijner hand, door Hem ondersteund en geschraagd zal worden tot op den dag, dat Hij triomfantelijk zal komen op de wolken des hemels om te oordeelen de levenden en de dooden. Mochten er dan zeer velen in deze gemeente zijn, die, de handen klappend van blijdschap, dien doorluchten dag begroeten, en..... zij het getal zéér klein van hen, die wel uitwendig tot de gemeente hebben behoord, maar van wie dan zal blijken dat er geen olie in de lamp was. Dat de prediking in ons nieuw gebouw

moge zijn en blijven tot op den dag van 's Heeren wederkomst zoo, dat de mensch op het diepst wordt vernederd en God op het hoogst worden verheerlijkt en dientengevolge alleen worden geroemd in het kruis van onzen Heere Jezus Christus, zij ons aller bede.

„Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij, o kinderen Jakobs, niet verteerd.”

Ik heb gezegd.

HET NIEUWE KERKGEBOUW.

Het nieuwe kerkgebouw werd op 6 Juli 1932 in gebruik genomen, in tegenwoordigheid van B. en W. der gemeenten Zoetermeer en Zegwaart, oud-predikanten, vele genoodigden en belangstellenden.

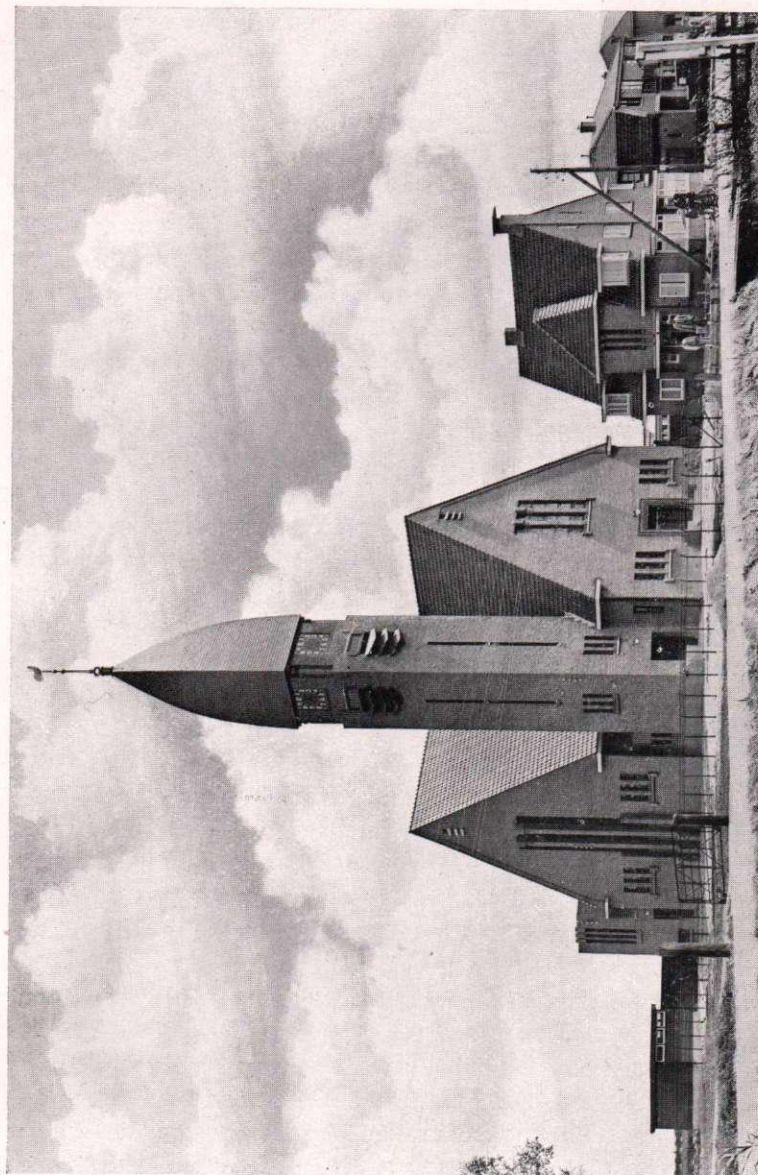
De dienst begon met het gezamenlijk zingen van Psalm 116:11 en 10 en gebed, waarna de heer J. M. Boon, voorzitter van de bouwcommissie, het woord neemt en spreekt als volgt:

Broeders en zusters, leden van de Gereformeerde Kerk van Zegwaart c.a., Raad der Kerk, genoodigden en belangstellenden,

Namens de bouwcommissie heb ik de aangename taak u allen hartelijk welkom te heeten in dit nieuwe bedehuis. Zonder iemand te willen vergeten, willen we toch in het bijzonder onzen dank brengen aan Burgemeester en Wethouders voor hun vereerende tegenwoordigheid.

We staan nu gereed om het kerkgebouw over te dragen aan den Kerkeraad; vooraf willen wij u nog gaarne iets van de kerkbouwgeschiedenis vertellen. Wanneer ik begin met te zeggen, dat er gerechtvaardigde reden tot blijdschap is op dit oogenblik, dan zult u dat allen met ons van harte eens zijn. Terugziend naar ons oude kerkje, dat we enkele dagen geleden hebben mogen verlaten, dan kunnen wij, ziende op hetgeen ons omringt, getuigen: „De Heere heeft ons ruimte gemaakt.”

Een kort historisch overzicht doet ons zien, dat we reeds in het jaar 1908, toen Ds. Broek Roelofs onze gemeente diende, behoefte hadden aan plaatsruimte; vanaf dien tijd dateeren de z.g. schuifjes in de middenbanken, welke echter niet aan het doel bleken te beantwoorden. Ten tijde van Ds. Sybrandy, ongeveer 14 jaar geleden, werd de gaanderij aangebracht, die het aantal zitplaatsen met ongeveer 40 vermeerderde. De uitbreiding der gemeente maakt het nood-

NIEUWE KERKGEBOUW AAN DE STATIONSSTRAAT.

zakelijk, dat herhaalde malen en in den Kerkeraad, en in de commissie van beheer, over verbouw of mogelijken nieuwbouw werd gesproken, totdat door u, geachte praesis van den Kerkeraad, vóór circa 5 jaar het voorstel werd gedaan te gaan collecteeren voor een fonds tot verbetering van kerkruimte. Met dat voorstel, dat in den Kerkeraad aller instemming verkreeg, hebt u den eersten stoot tot den bouw van onze nieuwe kerk gegeven, want dat fonds is de basis waarop onze financiën inzake kerkbouw zijn gegrond.

Op den 4en April 1930 ontvingen de broeders J. Brinkers, J. Hoogendam, G. J. Roos, J. C. Veldhuijzen en ondergeteekende van den Kerkeraad een vereerende opdracht om te trachten plannen te maken voor den bouw eener nieuwe kerk, en op 17 April werd onze commissie in de vergadering van den Kerkeraad geïnstalleerd. Op die vergadering werd door een der aanwezigen een woord gesproken, dat ons steeds bij alle moeilijkheden, welke moesten overwonnen worden, tot steun is geweest, namelijk het woord van Nehemia bij het opbouwen van Jeruzalems muur: „God van den hemel, Die zal het ons doen gelukken en wij, Zijne knechten, zullen ons opmaken en bouwen”, en God heeft het werk wél doen gelukken. Hij heeft de harten en de handen geopend, zoodat boven onze verwachtingen door u, leden der gemeente, is geofferd, ja velen onzer hebben ons met geschenken overladen.

Het eerste werk van de bouwcommissie was, het gaan kijken van verschillende kerkgebouwen en we bezochten achtereenvolgens Honselaarsdijk, Pijnacker, Bleiswijk, Uithoorn, Vinkeveen, Zeist en Boskoop, teneinde een indruk te krijgen van hetgeen ons het meest gewenscht voorkwam, en ook de keuze van een architect te bepalen.

De tweede vraag, die direct opkwam, was: waar moet onze nieuwe kerk gebouwd worden? Na vele berekeningen van verschillenden aard en overleggingen met den Kerkeraad werd op 17 Februari 1931, na de leden der gemeente te hebben gehoord, besloten zoo mogelijk te gaan bouwen op het terrein van den heer R. Visser aan de Stationsstraat, en dan niet alleen een nieuwe kerk, maar ook een nieuwe pastorie,

(Even wil ik opmerken, dat de Kerkeraad een vast bod had voor onze oude kerk en pastorie, en wij vast in handen verkregen voor zéér langen tijd den bouwgrond onzer keuze.)

We konden derhalve kalm onze plannen uitwerken, en op den 8en Juni 1931 konden aan alle leden der gemeente drie ontwerpen van twee architecten worden voorgelegd. Het resultaat was, dat bijna éénstemmig gekozen werd het ontwerp van den heer B. W. Plooy, architect te Amersfoort, door wien op 6 Augustus d.a.v. het werk werd aanbesteed, met als uitslag, dat aan den laagsten inschrijver, den heer J. van Os, lid onzer gemeente, den bouw werd opgedragen.

Inmiddels waren we de leden der gemeente gaan bezoeken om de volgens gemaakte berekening direct benodigde gelden te verzamelen. Wij mochten als 't ware een feestgang maken door de gemeente en bijna zonder uitzondering werden we overal met vriendelijkheid en broederzin ontvangen. Wij weten, dat er onder u zijn, die eigen nooden en begeerten hebben achtergesteld bij hetgeen gevraagd werd voor het Huis des Heeren, gevende in het geloof, vertrouwende op de geloften Gods in Zijn Woord gegeven. Namens de bouwcommissie zeg ik u hartelijk dank voor uw liefde en bereidwilligheid ons betoond; wij zijn daardoor steeds gesterkt en verkwikt geworden bij al onzen arbeid. Uw belangstelling hebt u getoond en daarmee tevens uw goedkeuring aan den gang van het werk gegeven, door de mooie geschenken, die ons werden aangeboden. Sta mij toe u er enkele te noemen. De bouwcommissie besloot uit praktische overwegingen vier wijzerborden aan den toren te doen aanbrengen, opdat zoo mogelijk een uurwerk kon worden geplaatst; het gevolg was, dat ons werd toegezegd een electrisch uurwerk met drie klokken en een electrische luidinrichting. Het luiden der klokken heeft u doen hooren en de wijzers op de plaat hebben u doen zien, dat alles reeds is aangebracht. De grootste der klokken draagt tot opschrift: „Uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.” Alzoo aangevende den oorsprong en het einde aller dingen. In de tweede zijn ingegoten de woorden: „Ziet, ik verkondig u groote blijdschap”, aldus verkondigende het rijke evangelie van Jezus Christus onzen Heere; terwijl de

derde tot opschrift heeft het Psalmwoord: „Heden zoo gij Zijn stem hoort, verhardt uwe harten niet”, brengende daarmee de waarschuwing tot de kerk en ook tot de wereld, acht te geven op de prediking van Gods Woord. Voorwaar een vorstelrijk geschenk, waaronder we een oogenblik klein zijn geworden.

Op den toren zou worden gebracht een eenvoudige spits, echter werd ons gepresenteerd daarop te plaatsen een gouden haan, als symbool der waakzaamheid, en wij namen het cadeau dankbaar en met blijdschap aan. Ons werd gevraagd: „Mogen wij voor een stoel met tafeltje op het platvorm zorgen?” „Zeer gaarne”, was ons antwoord. Het resultaat ziet u hier. „Ik zou zoo graag iets in en voor de nieuwe kerk geven”, was het verzoek van een lid der gemeente aan een lid der bouwcommissie; na eenig overleg werd ons geschonken de mooie doopschaal met deksel, die hier voor den kansel staat, een bewijs dat liefde doet blijken.

Toen op 19 April alleen onze toren in gebreke bleef op den verjaardag van een lid der Koninklijke Familie te vlaggen, kwam al spoedig de vraag tot ons: „Hebt u al een vlag?” Toen het antwoord ontkennend luidde, was 't: „Mag ik er voor zorgen?” met het gevolg, dat op den verjaardag van Pirnses Juliana de driekleur van onzen toren wapperde.

Ik merk daar, dat ik zoo graag spreek over onzen toren. Uit financieel oogpunt was in het ontwerp de hoogte bepaald op 26 Meter; de vraag werd aan ons en aan den architect gedaan: „Zou 't niet beter zijn iets hooger te bouwen ten opzichte van het geheel?” „O ja”, zei mijnheer Plooy, „als u maar betaalt.” En twee broeders der gemeente verklaarden zich bereid het grootste gedeelte van het daartoe benodigde bedrag ad f 1025.— te schenken. Wat zijn wij vooral later blijde en dankbaar geweest voor die opmerking en voor die gaven, waardoor onze toren 30 Meter hoog werd en daardoor des te beter uitkwam.

Dr. Kuyper schrijft in zijn werk „Onze Eeredienst” het navolgende: „Van een toren durft men bij de beperktheid van middelen bij zeer kleine gemeenten ternauwernood spreken, maar nu we den kerkbouw op zichzelf behandelen, mag toch niet verzwegen worden, dat elke kerk uit haar aard om

een toren roept. De vingerwijzing naar boven. De gestadige herinnering aan ons burgerschap, dat in de hemelen is.” Wij onderschrijven dit gaarne.

Wij ontvingen nog een elektrische klok voor de kerkeraadskamer en een mooie heldere klok voor ons vergaderlokaal en een voorzitterszetel voor de kerkeraadskamer, een geschenk dat zeer goed te pas kwam, daar door de uitbreiding van het aantal kerkeraadsliden reeds enkele jaren één lid niet behoorlijk zitting kon nemen.

Aangenaam werden wij nog verrast door één uwer, die, gedachtig aan het woord der Schrift „Gedenk uwer voorgangeren, die u het woord Gods verkondigd hebben”, in de kerkeraadskamer had laten aanbrengen de portretten van onze vroegere predikanten; een cadeau, dat door den kerkeraad en door ons op zéér hoogen prijs wordt gesteld. Zelfs de buitenkant der gebouwen werd niet vergeten door aanbidding van twee vrachten grind of kiezelstenen voor ophooging en verharding der terreinen.

Aan al deze gevers en geefsters, zoowel van de groote als de kleine geschenken, onzen buitengewonen dank. De jongedochters der gemeente, die zoo bereidwillig en met zooveel ijver ons dubbeltjesfonds verzorgden en nog steeds blijven verzorgen naar wij hopen, zeggen wij, evenals hen die voor ons mooie meubilair geven, ook bij deze gelegenheid hartelijk dank. Wij hebben als bouwcommissie gemakkelijk kunnen werken; ongevraagd werd ons de financiële hulp voor den goeden voortgang van het werk aangeboden, zoodat onze penningmeester broeder Veldhuyzen zonder pijnlijke zorgen steeds aan onze verplichtingen kon voldoen; voor dit aanbod zijn wij ten zeerste dankbaar.

Het begin van den bouw bestond uit een ernstig grondonderzoek; tot op ongeveer 16 Meter diepte is de bodem onderzocht, en noodig bleek, dat 188 palen onder kerkgebouw en pastorie moesten worden geheid; alzoo een goede grondslag. Op den 11den November van het vorig jaar had de eerste steenlegging door den voorzitter van den Kerkeraad Ds. Versluys plaats. Het weer was dien dag niet heel gunstig, maar gedurende den verderen bouw was dat wel het geval.

Ook stemt tot blijdschap, dat alles onder 's Heeren zegen zonder eenig ongeluk is tot stand gekomen.

Wat het orgel betreft, zooals u ziet is het front reeds thans aanwezig; in overleg met de bouwers hopen wij ons orgel D.V. in den loop der volgende maand in gebruik te nemen, zoodat wij daarover thans niet verder spreken.

Toen het kerkgebouw, de pastorie, de dienstvertrekken, de paardenstal en de rijwielbergplaats waren gereed gekomen, bleef er nog een moeilijk werk over, namelijk de stoffeering of wel de aankleding. Door den bijzonderen bouw der zijgevel bleek het niet noodig te zijn, gordijnen aan te brengen, waardoor èn financiëel voordeel èn schooner aanblik van binnen verkregen werd, maar toch was het noodig de kerkpaden, de vloer om den kansel, de vloer van de kerkeraadskamer enz. te bedekken, terwijl de bekleeding van den kansel en gordijnen in het vergaderlokaal en in de kamer van den Kerkeraad geëischt werd, om alles geheel af te doen zijn. Ook aan den buitenkant waren er nog heel wat zorgen; wilden we toegang hebben tot ons kerkgebouw en pastorie, dan moest de sloot aan de straat worden overbrugd of gedempt. Na veel overleg, veel geschrijf en veel onderzoek, ontvingen wij van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland vergunning tot het leggen van twee dammen, welke dan ook zijn gemaakt in voldoende ruimte voor het verkeer van onzen tijd.

Zoo is ons kerkgebouw met wat er bij behoort thans klaar: het resultaat van veler hoofden en handen werk. Oordeel zelf, hoe u het vindt; wij zijn tevreden en blijde; ja ik durf zeggen: alles is boven onze verwachtingen.

Voordat ik nu overga tot het overdragen (natuurlijk niet in letterlijken zin) van hetgeen is tot stand gekomen, wil ik nog onzen dank brengen aan verschillende personen voor hun prestatie en hulp ons betoond, en dan wil ik van den grond af beginnen.

U hebt, geachte heer Visser, uw welwillendheid betoond door aan ons, zoolang als we dat zelf wenschten, het bouwterrein vast in handen te geven, zoodat we onze plannen geheel konden uitwerken. U hebt geheel kosteloos ter beschikking gesteld een terrein voor opslag der bouwmaterialen, wat den bouw zeer heeft vergemakkelijkt; u hebt met uw

adviezen ons gediend tot het verkrijgen van goede toegangen tot het kerkgebouw en de pastorie. Wees overtuigd, mijnheer Visser, van onze oprechte dankbaarheid.

Mijnheer Plooy, voor u is deze avond een groote voldoening. U kunt ons thans toonen in werkelijkheid wat u in uw gedachten als in een vergezicht hebt gezien. U hebt wederom uw naam bevestigd van „kerkenbouwer”. U hebt de gaven en talenten, welke God u schonk, ook te Zegwaart ontplooid. Hartelijk dank namens de bouwcommissie ook voor uw vriendelijken omgang; u hebt ons steeds geduldig willen verdragen in onze onbekendheid met dit werk. Wij zijn blij, dat onze kerk door u is gebouwd geworden en hopen, dat hij nog lange jaren mag worden genoemd „een kerk van Plooy”.

Mijnheer van Dam, u hebt als opzichter getoond te zijn de rechte man op de rechte plaats; u hebt met weinig woorden steeds veel gezegd. Met buitengewone zorg en oplettendheid hebt u voortdurend den bouw verzorgd. Ik hoop, dat u altijd met genoeg mag denken aan uw opzichterstijd te Zegwaart.

De heeren van Os, Dekker en Gebrs. Huurman noem ik in één adem, daar zij als hoofdaanemers van het werk zich steeds hebben beijverd hier tot stand te brengen een solied, mooi en degelijk gebouw; de bouw dezer kerk is ook een stuk in uw leven en ik wensch u toe nog vele jaren te mogen aanschouwen het resultaat van uw arbeid. Ik dank u allen voor uw vriendschappelijk overleg. We mochten zelfs gezamenlijk een zilveren jubileum van één uwer in de directie-keet vieren.

Broeder de Wilde, ontvang onzen dank voor uw mooi schilderwerk. Al zijn de kleurencombinaties door den architect uitgedacht, de uitvoering doet u alle eer aan. Mede door uw werk heeft ons kerkgebouw een sober, rustig en stemmig karakter gekregen, hetgeen noodig is voor een goede sfeer bij de verkondiging van het levende woord van God.

De heeren van Driel en van Duyvenbode, die ieder op eigen terrein voor het benodigde werk in ijzer, lood en zink hebben gezorgd, u hebt het harde metaal goed weten te buigen. Wie bedenkt, dat meer dan 1000 kilo gesmeed ijzer

en meer dan 1000 kilo lood moest worden verwerkt, zal moeten toegeven, dat al uw arbeid, welke toch zoo hoog noodig is, vaak te weinig wordt gewaardeerd. Ontvang beiden onzen dank voor al uw zichtbare en onzichtbare werk, dat met ijver en nauwgezetheid is uitgevoerd.

Voor uw doelmatige centrale verwarmingsinstallatie, mijne heeren Tussenius van den Haag en van Driel van Zegwaart, zijn wij dankbaar; uw werk draagt wel een warm karakter. Wij hopen, dat, wanneer het jaargetijde verandert, onze waardeering voor uw arbeid nog grooter zal zijn.

Mijnheer van Dongen, u zorgde voor de electriche installatie. Wij hopen daar straks gebruik van te maken; wij weten nu reeds, dat de aanblik van ons kerkgebouw er dan nog feestelijker uitziet. Ontvang onzen dank voor de nette en degelijke uitvoering.

Mij rest nog onzen dank te brengen aan de heeren de Koning van Velp voor de levering van het degelijke meubilair. Niemand onzer durfde bij het begin denken aan een eiken kansel en eiken banken; het betrekkelijk kleine prijsverschil met andere goede houtsoorten en de bij deskundigen ingewonnen adviezen deden ons besluiten het beste aan te schaffen. Mijne heeren de Koning, wij hopen dat uw meubilair de eeuwen mag verduren. Nogmaals onzen dank voor de solide afwerking.

Wij willen niet vergeten te bedanken de broeders Roos en van Rijs (of van Rijs en Roos) voor de keurige, vakkundige stoffeering, die zij gezamenlijk ons hebben bezorgd. De mooie bekleeding van den kansel, de keurige tapijten en loopers op den vloer, de fraaie gordijnen in de dienstvertrekken zullen menige huisvrouw jaloersch doen worden. Wij hopen, dat iedere kerkganger u zijn of haar dankbaarheid zal toonen door een zorgzame behandeling van het door u geleverde werk, onder het motto „zuinig en zindelijk“.

Ben ik bij den grond begonnen, ik wil in den toren eindigen. Heeren van Bergen uit Midwolde in Groningen, uw werk is wel zeer verheven en uwe klanken dragen ver. Terwijl ik j.l. Vrijdag dit epistel schreef, werd ik geroepen met de woorden: „Hoort, onze klokken luiden“. Ik kan niet weergeven de stemming, die mij toen beheerschte en ik weet

niet, wiens werk ik het meest zal roemen, dat van den klokkenmaker, die de luidbellen heeft gegoten, of dat van den architect, die de afmetingen der galmgaten voorschreef. Gebrs. van Bergen, u hebt een ouden naam, ik meen vanaf 1795, als uurwerk- en klokkenmakers; ik hoop dat ook hier ter plaatse uw naam door uw solied en mooi werk zal worden hoog gehouden. Hartelijk dank voor uw voortvarendheid met het op tijd aanbrengen van klok en klepel en alles wat daarbij behoort.

Tenslotte zegt de bouwcommissie allen, die, op welke wijze dan ook, aan het tot stand komen van alles hebben medegewerkt, dank. Timmerlieden, metselaars, opperlieden, schilders, ja alle werkers en werksters, ontvangt onzen welgemeenden dank.

Eerwaarde Kerkeraad, wij leden der bouwcommissie zeggen u hartelijk dank voor het vertrouwen in ons gesteld. Wij hebben dit werk verricht, wees er van overtuigd, met de liefde van ons hart, al moeten wij het bekennen dat het zondige steeds aankleefde. Boven alle lof en dank aan het schepsel, stellen wij echter het „Soli Deo Gloria“, „Gode alleen de eer“, want daar staat geschreven in het Woord des Heeren: „Zonder Mij kunt gij niets doen“. Alle gaven, alle krachten, alle wijsheid en verstand, ook voor den bouw van dit bedehuis, is door God geschonken.

Ds. Versluys, het zij mij vergund, u als voorzitter van den Kerkeraad mede te deelen, dat ons nieuwe kerkgebouw gereed is, om daarin onze godsdienstoefening te houden. Het is niet noode dat wij afscheid nemen van ons werk. Immers nu kan aan een grootere schare verkondigd worden de weg des Heeren. Wij geven u dit alles over met de bede, dat bij al het nieuwe dat tot stand kwam, van deze plaats altijd zal verkondigd worden het oude evangelie, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is tot een verzoening voor onze zonden. Wil straks van mij deze sleutels aanvaarden als symbool van de voltooiing van ons werk.

En gij, gemeente, aanvaard dit alles met dank aan den Heere uwen God. Het kan niet anders of gij voelt behoefte om Hem thans uw lof en dank te brengen. Wij willen dat

doen door te zingen Psalm 150 : 1, waarna ik de leiding overgeef aan Ds. Versluys.

Hierna neemt Ds. Versluys het woord, die, in deze bijzondere momenten voor Kerkeraad en hem persoonlijk, het gebouw gaarne aanvaardt. Grooten dank, aldus spreker, zijn wij aan God verschuldigd en ook aan de bouwcommissie. Gij hebt gewerkt met liefde in uw hart en met eensgezindheid. We wenschen dat het Evangelie nog lange jaren hier gepredikt mag worden om verlorenen terug te brengen tot het eeuwig Vaderhuis.

Na voorlezing van Psalm 48 en de geloofsbelijdenis, wordt door allen gezongen Psalm 48 het laatste vers, waarna Ds. Versluys voorgaat in gebed.

Na het zingen van Psalm 68 : 8 en 1 leest Z. Eerw. 1 Petrus 2 : 4 enz., waarna een predikatie volgt over het Geestelijke Levende Godshuis en overdacht wordt hoe het gebouwd wordt en waartoe het dient.

Met dankzegging en met Psalm 135 : 12 wordt deze prediking besloten.

Hierna wordt gelegenheid gegeven aan verschillende sprekers het woord te voeren. Achtereenvolgens voeren het woord :

Architect de heer Plooy, de aannemer de heer J. van Os, die beiden danken voor de aangename samenwerking en hopen, dat het gebouw dienstbaar mag zijn tot uitbreiding van Gods Koninkrijk.

Verder werd het woord gevoerd door den burgemeester dezer gemeenten, den heer L. R. Middelberg. Spreker brengt in de eerste plaats dank voor de ontvangen uitnoodiging en wenscht namens het gemeentebestuur met dezen bouw den Kerkeraad van harte geluk. Wij verblijden ons, aldus spreker, met u, omdat de gemeente alweer een bouwwerk rijker is geworden. Meer nog verheugt het ons, dat gij het geloofsvertrouwen had tot den bouw te doen besluiten. Wij hopen ook, dat God zijn onmisbaren zegen niet zal onthouden. Moge ook Ds. Versluys zijn gemeente nog vele jaren dienen en moge het de gemeente gegeven zijn het Woord als een geestelijke tempel te beschouwen.

Namens de classis 's-Gravenhage en namens de kerken

uit den omtrek brengt Ds. Gispén uit Den Haag ook zijn gelukwenschen over en hoopt dat Ds. Versluys de gemeente nog lange jaren mag voorgaan in den dienst des Woords.

Vervolgens wordt nog het woord gevoerd door verschillende oud-predikanten, die allen te Zegwaart gestaan hebben, en wel : Ds. Koster van Den Haag, Ds. van Loon van Scherpenzeel, Ds. Broek Roelofs van Vroomshoop en Ds. Meijster van Rotterdam, die allen hun gelukwenschen overbrengen en hopen, dat het gebouw nog lang mag dienen om het Evangelie te verkondigen en dat dit mag zijn tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

Aan het einde van de rede van elken spreker dankt Ds. Versluys hen voor de waardeerende woorden.

Na het zingen van Psalm 72 : 11 en dankzegging door Ds. Versluys is deze plechtigheid ten einde.

Wat het gebouw zelf betreft, kan ik niet anders zeggen : het is schitterend, van binnen stemmig geschilderd en geeft een massalen indruk. De kerk biedt plaats voor bijna 500 personen. Een woord van lof over den bouw aan den architect en uitvoerders komt hen zeker toe.

Laat ik deze eenvoudige herinneringen besluiten met enkele verzen uit Psalm 78 :

„Wij zullen het niet verbergen voor hunne kinderen voor het navolgende geslacht, vertellende de loffelijkheden des Heeren en Zijn sterkheid en Zijne wonderen, die Hij gedaan heeft, opdat het navolgende geslacht die weten zouden, de kinderen geboren zouden worden en zouden opstaan en vertellen ze hunnen kinderen.”

A. v. d. SPEK.